

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

BC. BARBORA MELOUNOVÁ

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra veřejného práva

**Zákon o státním občanství ČR a jeho
uplatňování v době nouzového stavu
v letech 2020 a 2021**

Bakalářská práce

**Act on Citizenship of the Czech Republic and its
Application in the Time of Emergency in 2020 and 2021
Bachelor thesis**

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. KUDRNA Jan Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Barbora MELOUNOVÁ

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zákon o státním občanství ČR a jeho uplatňování v době nouzového stavu v letech 2020 a 2021“ vypracovala sama za použití uvedených zdrojů a pramenů, které jsem řádně odcitovala.

V Praze, dne 1. 3. 2022

.....

Bc. Barbora MELOUNOVÁ

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat svému největšímu pilíři. Doc. JUDr. Jan Kudrna, Ph.D. byl mou největší oporou, jakou jsem si mohla při psaní této práce přát.

ANOTACE

Bakalářská práce s názvem Zákon o státním občanství ČR a jeho uplatňování v době nouzového stavu v letech 2020 a 2021 se zabývá aktuálním zákonem o státním občanství České republiky, který byl ovlivněn vyhlášením nouzového stavu z důvodu pandemie koronaviru. Práce je rozdělena do tří částí. V teoretické části se věnuji historii institutu občanství, převážně jak se zákon o státním občanství na našem území vyvíjel. V praktické části pak opisují proces své vlastní žádosti o státní občanství České republiky, která byla podána v době nouzového stavu. V závěrečné části přináším informace o krocích, které následovaly po získání českého státního občanství, a také statistické údaje porovnávající běžný stav s obdobím nouzového stavu.

KLÍČOVÁ SLOVA

zákon o státním občanství * občan * občanství * státní příslušnost * nouzový stav * koronavirus

ANNOTATION

The bachelor thesis titled Act on Citizenship of the Czech Republic and its Application during in the Time of Emergency in 2020 and 2021 deals with current act on citizenship of the Czech Republic, which was affected by declaration of the state of emergency due to the coronavirus pandemic. The thesis is divided into three chapters. In the theoretical one I deal with the history of the status of citizenship, mainly how the act on state citizenship developed. In the practical one I describe my own Czech Republic citizenship application process, which was submitted during the state of emergency period. In the final part I provide information about steps following after obtaining the Czech Republic citizenship, and statistics comparing the state of emergency periods and "normal time" periods.

KEY WORDS

act on citizenship * citizen * citizenship * nationality * state of emergency * coronavirus

Obsah

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 HISTORICKÝ VÝVOJ ZÁKONA O STÁTNÍM OBČANSTVÍ	9
1.1 ZÁKON O STÁTNÍM OBČANSTVÍ PŘED ROKEM 1918	9
1.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ V LETECH 1918-1938	10
1.3 STÁTNÍ OBČANSTVÍ V OBDOBÍ 2. SV. VÁLKY	11
1.4 ÚPRAVA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ V LETECH 1947 AŽ 1989	13
1.5 STÁTNÍ OBČANSTVÍ V LETECH 1990 AŽ 2013	16
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ DLE ZÁKONA Č. 186/2013 SB. 17	
2.1 NABÝVÁNÍ A POZBYVÁNÍ OBČANSTVÍ ČR.....	18
2.2 PROKAZOVÁNÍ A ZJIŠŤOVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR	19
2.3 DVOJÍ OBČANSTVÍ	20
3 OBČANSTVÍ A PRÁVO	21
3.1 OBČANSTVÍ VE VNITROSTÁTNÍM PRÁVU	21
3.2 STÁTNÍ OBČANSTVÍ A OBEČNÉ MEZINÁRODNÍ PRÁVO	22
4 ŽÁDOST O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ UDĚLENÍM	24
4.1 ZKOUŠKY Z ČESKÉHO JAZYKA A REÁLÍ	24
4.2 DOKAZOVÁNÍ BEZDLUŽNOSTI	26
4.3 PROKÁZÁNÍ NÁROKU NA ZISK OBČANSTVÍ.....	27
5 NOUZOVÝ STAV V ČESKÉ REPUBLICĚ	28
5.1 NOUZOVÝ STAV V ČR V LETECH 2020-2021 A JEHO VLIV NA ČINNOST STÁTNÍ SPRÁVY	29
PRAKTICKÁ ČÁST	30
6 ROZHODNUTÍ O PODÁNÍ VLASTNÍ ŽÁDOSTI NA ZISK STÁTNÍHO OBČANSTVÍ V DOBĚ NOUZOVÉHO STAVU	30

6.1	PŘÍPRAVA K PODÁNÍ ŽÁDOSTI	30
6.2	PODÁNÍ ŽÁDOSTI V DOBĚ NOUZOVÉHO STAVU	31
6.3	DOKAZOVÁNÍ ZNALOSTI JAZYKA A REÁLÍ.....	33
6.4	VYHODNOCENÍ ŽÁDOSTI.....	34
	ZÁVĚREČNÁ ČÁST	36
7	NABYTÍ ČESKÉHO STÁTNÍHO OBČANSTVÍ.....	36
7.1	ZTRÁTA SLOVENSKÉHO OBČANSTVÍ.....	36
7.2	POSLEDNÍ ÚKONY.....	38
8	STATISTICKÉ POROVNÁNÍ SCHVÁLENÝCH ŽÁDOSTI O ČESKÉ OBČANSTVÍ V BĚŽNÉM OBDOBÍ A V DOBĚ NOUZOVÉHO STAVU	39
	ZÁVĚR.....	44
	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	46
	SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK	49

Úvod

Na začátku roku 2020 ještě všichni žili zcela normální a běžné životy. Lidi chodili do práce, po práci na sportovní kroužek, večer do divadla. Hýčkáni moderní dobou a plně zahlceni konzumerismem nečekali, že by mohlo přijít něco, co je změní z jednoho dne na druhý. I když první zprávy z Číny napovídaly, že něco není v pořádku, naši občané nadále nakupovali zájezdy do zahraničí nebo vstupenky na koncerty.

Jednoho dne se na území České republiky objevil pacient 0, který se nakazil novým koronavirem. Pro všechny mediální zdroje to byla obrovská senzace a lidi napjatě sledovali dění. Někdo se dokonce radoval, že se konečně něco nového děje. Pak přišel ten den, na který nikdy v životě nezapomenu, stejně tak jako jiní z mé generace.

Psalo se 12. března roku 2020 a já měla svou předposlední jízdu v autošколе. Na konci lekce instruktorovi zazvonil telefon, kdy mu bylo sděleno, že se závěrečné zkoušky odsouvají na dobu neurčitou. Věděla jsem, že se něco děje. Když jsem pak přišla do zaměstnání a uviděla své kolegy v kruhu kolem nadřízeného, pochopila jsem, že už nic nebude tak, jako předtím. Byl vyhlášen nouzový stav.

Prakticky z minuty na minutu jsem přišla o všechno. V práci nás rozdělili do skupin a dovolili docházku jenom 2x týdně. V škole nám přesunuli výuku do online režimu. Autoškolu přerušili na neurčito. Hokejové stadiony se zavřely úplně. Já, jako velmi aktivní člověk, jsem zůstala doma bez jakékoliv plnohodnotné záliby, kterou bych mohla takhle narychlo nahradit svůj krásně vyplněný život.

I když lidi mysleli v první řadě na své potěšení, a tedy aktivity spojené s prožitky, mnoho jiných zásahly opatření tvrději. Někdo měl deprese z toho, že nemůže do hospody, jiný z toho, že nemůže do práce. Pandemie zaútočila ale i na jiné oblasti, zejména na státní správu a stát jako takový.

Úřady nefungovaly jako měly. Vybavit si řidičák znamenalo vystát si pět hodinovou frontu v davu lidí, protože úřední hodiny se zúžily na 2 pracovní dny v týdnu.

Požádat o dokumenty k dokázání bezdlužnosti znamenalo, že nemáte žádnou garanci odpovědi nebo dodržení lhůty pro odpověď. Přijít na městský úřad a požádat o občanství bylo šíleným činem, který jenom nejasně sliboval úspěch.

Společnost se rozdělila na dvě skupiny. Když jedna lehkomyšlně nadávala na uzavření rekreace, druhá zoufale prosila o pomoc. Tyto dvě strany se nepotkaly ani později, když přišla vakcína proti nemoci covid-19. Moje bakalářská práce vznikla právě proto, že já jsem se ocitla ve skupině druhé, protože v době, kdy nás pandemie koronaviru plně zasáhla, jsem musela usilovat o získání občanství České republiky, co bylo pro mě jak osobním, tak životním bojem.

Když jsem přišla prvně na městský úřad kvůli udělení občanství, bylo mi řečeno, že se nové žádosti nepřijímají, protože takřka není možné nic zaručit. Jako student Policejní akademie ČR jsem věděla, že můžu podat žádost o správní řízení kdykoliv a nikdo mi v tom nemůže bránit, proto jsem jí také podala. Mnohdy jsem ale myslela na to, co asi udělali ostatní, kteří neznají české právo tak, jako já, nebo kteří nemají takovou znalost českého jazyka nebo společenských obyčejů. V této práci se proto zaměřím nejenom na teoretické poznatky v oblasti udělování státního občanství, ale i na všechny kroky, které jsem musela podniknout, abych získala české občanství i v nepohodlné době, obzvláště na odchylky od stavu běžného. Na závěr svou práci doplním o statistické údaje z Ministerstva vnitra České republiky.

Teoretická část

V této části práce se budu věnovat především teoretickému a zákonnému vymezení pojmů v oblasti státního občanství České republiky, jeho historii a také podmínkám udělení. V závěru teoretické části se zaměřím na institut nouzového stavu a jeho vyhlášení v letech 2020 až 2021.

1 Historický vývoj zákona o státním občanství

Institut státního občanství na území České republiky má svou bohatou historii. V rámci historické části mé práce jsem se rozhodla rozdělit kapitoly do čtyř částí dle důležitosti a jedinečnosti daných období. Historii se v mé práci budu věnovat spíše stručně, protože pro mé téma je důležitá primárně aktuální právní úprava a její změny v rámci vyhlášení nouzového stavu v letech 2020 a 2021.

1.1 Zákon o státním občanství před rokem 1918

Vůbec prvně byl na území České republiky založen institut státního občanství dne 1. června 1811 *Všeobecným zákoníkem občanským* č. 946/1811. Tento zákoník se také nazývá císařským patentem. Pojem státního občanství upravuje díl první, hlava pátá a paragrafy č. 28 až 32.¹

Dle zákoníku č. 946/1811 nabytí státního občanství garantovalo občanovi možnost plného požívání občanských práv. Občanství se nabývalo narozením, nastoupením veřejné služby nebo nepřetržitým bydlištěm v českých zemích Rakousko-Uherského uspořádání po dobu deseti let. Pozbývání občanství bylo z hlediska historie zajímavější, protože stačilo vystěhování občana nebo pak provdání státní občanky za cizozemce.²

¹ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 16.

² Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., Všeobecný zákoník občanský.

Od roku 1867 začaly významně posilovat základní práva občana a to díky tzv. *prosincové ústavě*. Postupně byly zavedeny hlasovací práva nebo nezávislost soudní moci,³ i když v letech první světové války (1914-1918) došlo k omezení práv občanů nebo cizinců.

1.2 Právní úprava státního občanství v letech 1918-1938

Dne 28. října 1918 byla vyhlášena samostatná Československá republika a s ní také vzniklo československé státní občanství, které bylo uznávané i v mezinárodním měřítku.⁴

Až do roku 1920, kdy byla přijata první československá ústava, byl základ pro právo vztahující se k občanství neustále založen na dosavadním rakouském právním řádu v českých zemích, který byl recipován ustanovením čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb., ze dne 28. října 1918, *o zřízení samostatného státu československého*. Tento zákon se stal výchozí normou, na kterou se odkazovaly všechny nové právní normy Československa.⁵

Právě v roce 1920 vznikla *Ústavní listina Československé republiky* a také ústavní zákon č. 236/1920 Sb., ze dne 9. dubna 1920, *o nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé*. Tento zákon vstoupil v platnost 16. července 1920, státní občanství upravoval zpětně k 28. říjnu 1918.⁶

Ústavní listina Československé republiky ze dne 29. února 1920 ve svém článku 4 odstavci 1 a 3 stanovuje, že „*státní občanství v Československé republice je*

³ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Linde, 1997, s. 232.

⁴ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 23.

⁵ WEYR, František. *Československé právo ústavní*. Praha: Melantrich, 1937, s. 82.

⁶ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 23.

*jediné a jednotné a příslušník cizího státu nemůže být zároveň příslušníkem Československé republiky.*⁷

Státním občanem se podle zákona č. 236/1920 Sb. stal prakticky každý, kdo měl na území Československa déle trvající domovské právo nebo pobyt. O občanství mohly požádat také osoby, které měly v minulosti domovské právo na území nového českého státu, nebo toto právo měli jejich předci.⁸

František Emmert uvádí, že i když bylo po říjnu 1918 československé státní občanství regulováno dvěma právními úpravami, bylo také jednotné a nedělitelné, a to s jasně vymezenou osobní i územní působností.⁹

1.3 Státní občanství v období 2. sv. války

V letech 1938 až 1945 se naprosto změnily poměry v otázce občanství. Do českých zemí v rozsáhlé míře proniklo německé občanství, které získalo zhruba 3 500 000 československých občanů, většinou německé národnosti.¹⁰

Důležitým milníkem byla právě Smlouva č. 300/1938 Sb., *o otázkách státního občanství a opce*. Podle této smlouvy získali německou státní příslušnost českoslovenští státní občané, kteří měli 10. října 1938 bydliště na sudetoněmeckém území. Stejně tak českoslovenští občané německé národnosti pozbývali československé občanství, pokud měli domovské právo v některé obci, která se připojila k Německé říši.¹¹

⁷ Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky.

⁸ Zákon č. 236/1920 Sb., O nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé.

⁹ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 24.

¹⁰ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 48.

¹¹ Smlouva č. 300/1938 Sb., O otázkách státního občanství a opce.

Podle Československo-německé smlouvy o státním občanství z roku 1938 také ženy po sňatku nabývaly občanství manžela, což odpovídalo dosavadním zásadám jak německé, tak i československé právní úpravy.¹²

Možnost optovat pro československé státní občanství měl v průběhu 2. světové války i armádní personál ruské a ukrajinské národnosti, který se připojil do řad Československé armády.¹³

Občanství také získalo nemanželské dítě poté, co otec prohlásil své otcovství. Tak se muselo konat před dvěma svědky a prohlášení o otcovství mohlo být uskutečněno výhradně se souhlasem ženy. Podmínkou bylo také to, že rodiče uzavřeli manželství po narození dítěte a prohlášení o otcovství bylo vykonáno po tomto sňatku.¹⁴

Když pak v roce 1945 nastalo osvobození, do Československé republiky se vrátila předválečná právní úprava občanství. Tato právní úprava byla doplněna pouze několika dalšími právními předpisy a čtyřmi mezinárodními smlouvami z období od roku 1920 až 1936.¹⁵

Důležitým milníkem byl dekret prezidenta republiky Eduarda Beneše č. 33/1945 Sb., o *úpravě československého občanství osob národnosti německé a maďarské*, na základě kterého pozbyli československé občanství právě Českoslovenští občané národnosti maďarské a německé. Dekret byl důležitým

¹² EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 54.

¹³ RUTLAND, Monika: *Způsobilost bývalých československých občanů (zejména osob ze Zakarpatské Rusi a Slovenska) a jejich potomků k nabytí státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 4/2021]. Dostupné z: <https://rutlandandpartners.com/cs/zpusobilost-byvalych-ceskoslovenskych-obcanu-a-jejich-potomku-k-nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky/>

¹⁴ RUTLAND, Monika: *Způsobilost bývalých československých občanů (zejména osob ze Zakarpatské Rusi a Slovenska) a jejich potomků k nabytí státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 4/2021]. Dostupné z: <https://rutlandandpartners.com/cs/zpusobilost-byvalych-ceskoslovenskych-obcanu-a-jejich-potomku-k-nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky/>

¹⁵ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 77.

dokumentem, který napomáhal k odsunu německého obyvatelstva z území českého.¹⁶

1.4 Úprava státního občanství v letech 1947 až 1989

Po druhé světové válce opouštělo území Československa velké množství Němců. Praha se také chopila záměru vystěhovat z území Československa Maďary, toto ovšem konference velmocí v Postupimi v roce 1945 neschválila. K velkému vystěhování Maďarů nedošlo, a tak se uskutečnila pouze výměna obyvatelstva mezi Československem a Maďarskem, v rámci které přesídlilo zhruba 75 tisíc lidí.¹⁷

Všeobecně po převzetí politické moci KSČ proběhla výrazná společenská změna, díky které došlo k materiální diskontinuitě v právním řádu, i když jeho formální kontinuita byla zachována. Právní řád se měnil velmi rychlým tempem, ale nové zákony byly přijímány v souladu s ústavou z roku 1920 nebo dosavadním právem.¹⁸

Osoby německé národnosti byly na počátku komunistického režimu v Československu nepostíženější menšinou, to se ale po roku 1948 začalo měnit. Nejvíce Němcům pomohlo nařízení č. 76/1948 Sb., *o vrácení československého státního občanství osobám národnosti německé a maďarské*. Později bylo toto nařízení ještě doplněno vyhláškou ministerstva vnitra č. 119/1949, která zabezpečovala ještě větší vstřícnost vůči Němcům žádajícím o československé

¹⁶ RUTLAND, Monika: *Způsobilost bývalých československých občanů (zejména osob ze Zakarpatské Rusi a Slovenska) a jejich potomků k nabytí státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 4/2021]. Dostupné z: <https://rutlandandpartners.com/cs/zpusobilost-byvalych-ceskoslovenskych-obcanu-a-jejich-potomku-k-nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky>

¹⁷ HOSENSEIDLOVÁ, Petra: *Odebrání občanství připravilo před 75 lety půdu pro organizovaný odsun Němců*. [online]. [cit. 8/2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3151590-odebrani-obcanstvi-pripravilo-pred-75-lety-pudu-pro-organizovany-odsun-nemcu>

¹⁸ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 94.

občanství, například v oblasti lhůt. Do roku 1951 tak došlo k definitivnímu zrovnoprávnění Němců v právní i sociální rovině.¹⁹ Většina Němců byla po 2. světové válce odsunuta z území, ale podle sčítání osob z roku 1950 zůstalo zhruba 165 tisíc osob německé národnosti, která měla zájem získat československé občanství.²⁰

Nový Zákon č. 194/1949 Sb., *o nabývání a pozbývání československého státního občanství* ze dne 13. července 1949 a s účinností od 1. října 1949 byl na svou dobu velmi moderní. František Emmert ho dokonce hodnotí jako modernější než řadu jiných tehdejších právních úprav svobodných demokratických států.²¹ Tento zákon č. 194/1949 Sb. je již na první pohled srovnatelný s dnešním zákonem č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky*, i když s přihlédnutím na tehdejší uspořádání státu.

Zákon byl rozdělen do čtyř částí s tím, že třetí část byla zrušena. V první části se upravovalo nabývání státního občanství udělením. Část druhá se věnovala pozbývání státního občanství propuštěním a část čtvrtá zahrnovala závěrečná ustanovení. Československé občanství tak mohla získat každá osoba bydlící na území Československé republiky po dobu pěti let s podmínkou pozbytí dosavadní státní příslušnosti. Pozbytí občanství pak nastávalo na vlastní žádost občana republiky. Pokud se žena provdala za cizince nebo bezdomovce, nepozbyla již československé státní občanství. V zrušené třetí části se původně upravovala příslušnost, o které měly rozhodovat okresní národní výbory.²²

¹⁹ PETRÁŠ, René. *Německá menšina v Československu 1948 až 1989*. [online]. [cit. 11/2016]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/3691/PHS_2_2016_11_Petras.pdf

²⁰ KOVAŘÍK, D.: *V zájmu ochrany hranic*. Soudobé dějiny 12, 2005, č. 3–4, s. 686.

²¹ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 97.

²² Zákon č. 194/1949 Sb., *O nabývání a pozbývání československého státního občanství*.

Důležitým historickým faktem je také vytvoření nového ústavního zákona č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky*, s účinností od 11. července 1960. Naproti ústavě z roku 1948 výrazně redukovala občanská a politická práva, dokonce dle svého znění ji můžeme označit spíše za manifest než za pramen tehdejšího práva. Navíc tato ústava z roku 1960 neobsahovala ani ustanovení o občanství, pravděpodobně byla v rozvinutém socialistickém uspořádání považována za nadbytečná. Zásady občanství byly upraveny prameny nižší právní síly.²³

V roce 1968 dovršila společenská situace do krátkého období politického uvolnění, tzv. pražského jara. V tomto období se měnilo především umění ale i politika, dokonce se začalo mluvit i o obnově sociální demokracie.²⁴

Po vzniku České socialistické republiky 1. ledna 1969 byl založen úplně nový institut státního občanství. Založil ho zákon č. 165/1968 Sb., *o zásadách nabývání a pozbývání státního občanství*, a dále zákon č. 39/1969 Sb., *o nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky*. Dnešní institut občanství kontinuálně navazuje právě na občanství z dob federalizace Československa v letech 1968 až 1969.²⁵

Podle zákona č. 39/1969 Sb. byl státní občan České socialistické republiky zároveň i občanem Československé socialistické republiky a nabýval ho ten, kdo měl k 1. lednu 1969 státní občanství této republiky. České občanství si také mohl zvolit občan Slovenské socialistické republiky, který se jím stal k 1. lednu 1969.

²³ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 97.

²⁴ DOSTÁL, Dalibor: *Pražské jaro přineslo krátký sen o svobodě*. [online]. [cit. 8/2008]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/prazske_jaro_sen20080819.html

²⁵ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 106.

Nabytí občanství České socialistické republiky bylo možné narozením, uzavřením manželství anebo udělením.²⁶

1.5 Státní občanství v letech 1990 až 2013

Dne 17. listopadu 1989 se uskutečnilo shromáždění studentů vysokých škol na pražském Albertově. Pochod směřoval na Vyšehrad k hrobu Karla Hynka Máchy. Organizátoři očekávali pár tisíc účastníků, akce se však účastnilo zhruba 50 tisíc lidí. Tak národ prožil jednu z nejvýraznějších historických událostí, tzv. *sametovou revoluci*.²⁷

Novým prezidentem byl zvolen dne 29. prosince 1989 Václav Havel a název státu byl změněn na Česká a Slovenská Federativní Republika. V československém státu byla opět nastolena parlamentní demokracie. V roce 1992 ovšem slovenská strana Vladimíra Mečiara projevila zájem o vybudování samostatnosti, proto po všech potřebných jednáních vznikly dne 1. ledna dva samostatné státy: Česká republika a Slovenská republika.²⁸

Přijetím *Listiny základních práv a svobod* získali občané v roce 1991 mnoho nových možností a mezinárodní ochrany. Nová právní úprava v oblasti občanství vstoupila platnost až 1. ledna 1993, a to zákonem č. 40/1993 Sb., *o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky* ze dne 29. prosince 1992. Tento zákon byl v následné době několikrát novelizován, od roku 1999 byla dokonce připuštěna možnost dvojího občanství.²⁹

²⁶ Zákon č. 39/1969 Sb., O nabytí a pozbytí státního občanství České socialistické republiky.

²⁷ BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, Markéta: *Sametová revoluce*. [online]. [cit. 11/2020]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specially/sametova-revoluce>

²⁸ KREJČÍŘ, Jaroslav, Stanislav SOJÁK a Jaroslav VÍT. *České dějiny: stručný přehled*. Nové aktualizované vydání. Dubicko: INFOA, 2017. Mozaika (INFOA), str. 96.

²⁹ EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik, s. 123-126.

Zákonem č. 40/1993 Sb. se rozšířily způsoby nabývání státního občanství. Zmizela možnost nabytí občanství sňatkem, ale k narození a udělení přibyla také možnost osvojení, určení otcovství, nalezení na území České republiky nebo prohlášení. Pozbytí občanství pak nastalo prohlášením nebo nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle.³⁰

2 Právní úprava státního občanství dle zákona č. 186/2013 Sb.

Pro většinu lidí je státní občanství automatickou záležitostí, jakousi nálepkou, kterou obdrží u svého narození. V průběhu svého života tu a tam zaškrtnou políčko ve formuláři, pozastavují se nad domácími záležitostmi jako pravý vlastenci nebo fandí místnímu sportovnímu týmu se státní vlajkou v ruce. K této přirozené výsadě národů ovšem předcházela bohatá historie a sofistikovaný právní vývoj, o kterém jsem psala v předchozí části mé bakalářské práce. V současnosti se naše společnost řídí Zákonem č. 186/2013 Sb., o *státním občanství České republiky* ze dne 11. června 2013 a s účinností od 1. ledna 2014.³¹ Tento zákon se již nevěnuje jenom nabývání a pozbývání občanství, ale pokrývá také problematiku příslušného správního řízení a další administrativy.

Státní občanství definuje František Emmert jako „*v zásadě neměnnou, konstantní osobní právní vazbu mezi jednotlivcem a státem.*“³² O tomto právním vztahu upraveném současným zákonem č. 186/2013 Sb., se budu blíže věnovat v následujících kapitolách.

³⁰ Zákon č. 40/1993 Sb., O nabývání a pozbývání státního občanství České republiky.

³¹ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

³² EMMERT, František. *Dvoji občanství v českém právu*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty, str. 2.

2.1 Nabývání a pozbývání občanství ČR

Aktuální Zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky* (dále zákon) udává několik možností nabytí občanství ČR. Zákon upravuje způsoby nabytí občanství narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území České republiky, udělením a prohlášením. Navíc do zákona přibyla i možnost nabytí v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče.³³

Tento výčet způsobů nabytí státního občanství není taxativní, i když se to na první pohled zdá. České občanství může nabýt i osoba, která má významný přínos pro českou republiku (§ 16 Zákona). Navíc je možné udělit občanství i osobám, u kterých by hrozilo, že by nemohly získat žádné občanství a mohly by se tak stát bezdomovci (§ 28 - § 30 Zákona). Nabytí občanství prohlášením bylo možné do 1. 1. 2014, tedy do roku od nabytí účinnosti Zákona.³⁴

Státní občanství mohou nabýt pouze fyzické osoby, přičemž státní příslušností mohou disponovat i právnické osoby nebo prostředky mezinárodní námořní a vzdušné dopravy. Ovšem státní příslušnost právnických osob nemá stále tak pevnou vazbu se státem, jak je to u institutu státního občanství.³⁵

Hugo Körbl ve svém komentáři k zákonu jmenuje také zásady nabývání občanství, které právo výslovně neuvádí, nicméně jsou zřejmé. Podle zásady svrchovanosti státu může právě stát určit, kdo jsou jeho občané, i když podmínky nabývání občanství jsou v České republice nastavené v souladu s mezinárodním právem. Další zásadou je právo na státní občanství, to je zaručeno mimo jiné také Ústavou České republiky nebo Listinou základních práv a svobod. Zásada rovnosti občanů je definována v Evropské úmluvě o státním občanství. Stát nesmí rozlišovat mezi

³³ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

³⁴ KÖRBL, Hugo. *Zákon o státním občanství České republiky: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy komentáře, str. 42.

³⁵ EMMERT, František. *Dvojitý občanství v českém právu*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty, str. 5.

občany dle způsobu, jakým nabyli svého občanství, navíc rovnost je také dána v oblasti náboženství, rasy, původu či národnosti. O zásadě předcházení vzniku bezdomovectví jsem již prakticky psala v předchozích odstavcích. Jako poslední jmenuje zásadu jednotného státního občanství, která poukazuje na § 18 zákona. V této části zákon umožňuje manželům podat společnou žádost o občanství a do ní mohou také zahrnout i své děti.³⁶

České občanství lze pozbyt prohlášením o vzdání se státního občanství České republiky, a to za podmínky, že se občan již trvale zdržuje v cizině, nemá v České republice přihlášen trvalý pobyt nebo je zároveň občanem cizího státu nebo o nabytí cizího státního občanství žádá a prohlášení činí v souvislosti s nabytím tohoto cizího občanství.³⁷ Do účinnosti zákona bylo možné pozbyt občanství České republiky nabytím cizího státního občanství, k tomu již dle aktuální právní úpravy nedochází a akceptuje se možnost dvojího občanství.³⁸

2.2 Prokazování a zjišťování státního občanství ČR

Prokazování státního občanství je upraveno v § 41 zákona a jedná se o taxativní výčet možností. Občanství České republiky se prokazuje občanským průkazem nebo cestovním dokladem České republiky, osvědčením ne starším 1 roku anebo listinou o nabytí nebo udělení státního občanství České republiky ne starší 1 roku.³⁹

Nejobvykleji se prokazuje české občanství občanským průkazem nebo cestovním dokladem. Mezi cestovní doklady se řadí dle zákona č. 329/1999 Sb., *o cestovních*

³⁶ KÖRBL, Hugo. *Zákon o státním občanství České republiky: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy komentáře, str. 48-51.

³⁷ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

³⁸ MZV: *Pozbývání státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 11/2020]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/obcanstvi/pozbyvani_s_tatniho_obcanstvi_ceske.html

³⁹ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

dokladech cestovní pas, diplomatický a služební pas, nebo také cestovní průkaz a náhradní cestovní doklad dle mezinárodní smlouvy.⁴⁰

Osvědčení o státním občanství znal již zákon z roku 1993 o státním občanství, ten však nijak časově neomezoval jeho platnost. Tento doklad platil do doby, dokud nebyl dokázán jeho opak.⁴¹ Osvědčení vydává krajský úřad příslušný podle místa trvalého pobytu. V zahraničí lze podat žádost na zastupitelském úřadě.⁴²

2.3 Dvojí občanství

Trend dvojího občanství je v současnosti uplatňován v mnoha evropských zemích. V České republice se novým zákonem o státním občanství uvolnila možnost ponechat si dvě nebo více občanství od 1. ledna 2014.

Nejnovější právní úpravou státního občanství z roku 2013 na jedné straně Česká republika podmínky získání občanství zpřísnila, na druhé straně tento zákon rozšířil možnost dvojího občanství, které bylo do této doby možné jenom vůči Slovenské republice. Historicky bylo dokonce dvojí občanství vysloveně zakázáno, a to například v Ústavní listině z roku 1920.⁴³

František Emmert ve své publikaci *Dvojí občanství v českém právu* uvádí hlavní příčiny vzniku dvojího občanství. Jsou to především: *1. odlišné právní úpravy regulující nabývání a pozbývání občanství jednotlivých států (zejména při narození a nabytí nového občanství), 2. pohyb obyvatel mezi státy (trvalá migrace) a 3. uzavírání smíšených manželství (mezi příslušníky různých států).*⁴⁴

⁴⁰ Zákon č. 329/1999 Sb., O cestovních dokladech.

⁴¹ KÖRBL, Hugo. *Zákon o státním občanství České republiky: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy komentáře, str. 232-233.

⁴² Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

⁴³ HŘEBEJK, Jiří: *Dvojí státní občanství*. [online]. [cit. 2/2014]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/523/lurid_2_2014_10_Hrebejk.pdf

⁴⁴ EMMERT, František. *Dvojí občanství v českém právu*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty, str. 13.

Někteří autoři se zabývají otázkou, zda mohou být občané věrni dvou zemím, nakolik povinností státního občana je i věrnost státu. Vzhledem k nejčastějším příčinám žádosti o dvojí občanství jmenovaným výše je zjevné, že většina žadatelů má ke dvou nebo více státům blízký vztah. Já osobně mám rodiče dvou národností a také jsem v obou státech žila spoustu let. Vztahy, které jsem si k těmto zemím v průběhu života vybuodovala, nelze zpřetrhat. O to více mě mrzí, že v době zisku českého občanství ještě Slovensko neschválilo připravovanou novelu o dvojím občanství, a proto jsem se musela slovenského občanství vzdát.

3 Občanství a právo

Od nepaměti žili lidé ve skupinách a společenstvích. Nikde na světě a v žádných dobách to nebylo jinak. Žít ve skupině bylo základním předpokladem přežití a také všeobecného progresu. Každé společenstvo ale potřebuje své pravidla, své zákony, aby její členové mohli žít v míru a spokojenosti, nebo aby byli zabezpečené všechny jejich potřeby. S vývojem společnosti se tedy také velice dynamicky rozvíjelo i právo. Po celou historii lidstva byly nepostradatelné také mezinárodní dohody, které jsou součástí mezinárodního práva.

3.1 Občanství ve vnitrostátním právu

Problematika občanství patří ve vnitrostátním právu k otázkám tradičním. Státní občanství je institut, u kterého se protíná vnitrostátní právo s právem mezinárodním, a tak můžou mnohdy vzniknout konfliktní situace primárně v interpretaci jednotlivých dílčích aspektů úpravy, nebo pravidel nabývání i pozbývání státního občanství.

Občanství je trvalým právním svazkem mezi státem a občanem. Vzájemné práva a povinnosti institutu státního občanství upravuje vnitrostátní právo daného státu. Vnitrostátní právo určuje také podmínky nabytí a pozbytí občanství. Volnost v stanovení právní úpravy v otázkách státního občanství je však omezena

mezinárodním právem, obzvláště mezinárodními smlouvami nebo obecným obyčejovým právem cizineckým.⁴⁵

V České republice je státní občanství upraveno již v Ústavě, kde je v čl. 12 uvedeno, že otázky nabytí a pozbytí občanství stanoví zákon, ale hlavně je zde uvedeno, že nikdo nesmí být zbaven státního občanství proti své vůli.⁴⁶ I když mnoha lidem toto pravidlo přijde jako samozřejmost, historie celého světa ukázala mnoho nepříliš lidských situací v otázkách národnosti.

Nejdůležitějším zákonem o občanství v České republice je Zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky*, který se prolíná se spoustou jiných zákonů. Je měněn například zákonem, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o občanských průkazech nebo zákonem, kterým se mění některé zákony na úseku vnitřní správy. Sám zákon pak mění například zákon o evidenci obyvatel, zákon o správních poplatcích nebo zákon o změně některých zákonů v souvislosti se zavedením základních registrů. Zákon č. 186/2013 také odkazuje na jiné zákony, například na zákon o registrovaném partnerství, zákon o pomoci v hmotné nouzi, zákon o správních poplatcích anebo zákon o evidenci obyvatel.⁴⁷

3.2 Státní občanství a obecné mezinárodní právo

Otázky občanství i sukcese státu byla standardně upravena mezinárodním obyčejovým právem. Základními zásadami této právní úpravy tak zůstává, že nabytí a pozbytí státního občanství se řídí vnitrostátním právem, ale tato právní úprava nesmí být v rozporu s mezinárodním právem, dále pak že stát vykonává ochranu svých občanů i v cizím státě s tím, že k diplomatické ochraně přistupuje

⁴⁵ ŠTURMA, Pavel, ed. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2017, str. 7.

⁴⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁴⁷ Srov. Zákon č. 186/2013 Sb., O státním občanství České republiky. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186/souvislosti>

až po vyčerpání všech možností ochrany svého občana před cizími státními orgány. Obyčejové právo však zabezpečuje jenom základní úpravu, na vyšší úrovni jsou postaveny mezinárodní smlouvy, které se snaží především zabránit vzniku nebo navyšování počtu osob beze státní příslušnosti.⁴⁸

Mezinárodní smlouvy, které se vztahují k právní úpravě občanství jsou například Evropská úmluva o státním občanství č. 76/2004 Sb. m. s., Úmluva o omezení případů bezdomovectví č. 43/2002 Sb., Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti nebo Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen. Důležité postavení má samozřejmě i Listina základních práv a svobod, která se ale stala součástí ústavního pořádku České republiky.

Co se týče otázky bezdomovectví, V roce 1954 byla uzavřena na půdě OSN Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti. Díky této úmluvě jsou zajištěna základní lidská práva osob bez státní příslušnosti a také předchází diskriminaci tím, že je zaručeno poskytování cestovních dokladů a průkazů totožnosti těmto osobám. Tím se zaručují minimální standardy osobám bez státní příslušnosti, tedy tato úmluva bojuje proti vzniku bezdomovectví. Úmluvu z roku 1954 doplňuje také Úmluva o omezení případů bezdomovectví z roku 1961. K těmto úmluvám však dosud přistoupilo pouze omezené množství států, tím se mezinárodní právní rámec pro ochranu osob bez státní příslušnosti oslabuje.⁴⁹

⁴⁸ ŠTURMA, Pavel a LANTAJOVÁ, Dagmar, ed. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2017, str. 155-156.

⁴⁹ UNHCR Česká republika: *Úmluvy týkající se osob bez státní příslušnosti. Klíčové dokumenty k ochraně osob bez státní příslušnosti*. [online]. [cit. 12/2016]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/cz/2497-czzakladni-informaceumluvyumluvy-tykajici-se-osob-bez-statni-prislusnosti-html.html>

4 Žádost o nabytí státního občanství udělením

Podat žádost o nabytí státního občanství udělením může kterýkoliv občan cizího státu nebo osoba bez státního občanství. Základní podmínkou je, že žadatel má na území České republiky trvalý pobyt. Žádost se podává osobně u krajského úřadu, v případě hlavního města Prahy na úřadu městské části příslušné k místu trvalého bydliště.⁵⁰

Podáním žádosti o udělení státního občanství České republiky se zahajuje správní řízení. Každý žadatel má právo na zahájení tohoto správního řízení a stát nesmí odmítnout toto řízení zahájit. To, že bylo řízení zahájeno neznamena, že bude žádosti nutně vyhověno. V případě neopodstatněnosti žádosti může být tato zamítnuta. V lepším případě může být řízení pozastaveno, a to v případě, že nebyly doloženy všechny potřebné dokumenty, nebo je potřeba doplnit jiné informace o žadateli. Žadatel se může také aktivně do řízení zapojit, on i další účastníci můžou po celou dobu řízení navrhopvat důkazy nebo činit jiné návrhy, které se řízení týkají.⁵¹

4.1 Zkoušky z českého jazyka a reálií

Jednou ze základních podmínek udělení českého státního občanství je splnění zkoušek z českého jazyka a českých reálií. V případě českého jazyka nemusí jít výhradně o zkoušky k tomuto určeny, ale je akceptována i jakákoliv zkouška z českého jazyka v úrovni minimálně B1, která je certifikovaná Asociací jazykových zkušebních institucí v Evropě. Za rovnocenné zkoušky se považuje také maturita z českého jazyka, státní jazyková zkouška vykonaná na jazykové

⁵⁰ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

⁵¹ KUK, Michal: *Jak probíhá správní řízení?* [online]. [cit. 11/2018]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/spravni-řízení/spravni-řízení/spravni-řízení/rada/jak-probiha-spravni-řízení>

škole anebo státní závěrečná zkouška vykonaná na vysoké škole v rámci výučby v českém jazyce.⁵²

U zkoušky z českých reálií není příliš variability. Jedná se o zkoušku prováděnou výhradně Ústavem jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. Tyto zkoušky se vykonávají zhruba jednou měsíčně, a to jenom v některých městech, například v Praze, Poděbradech, Liberci, Brně, Olomouci nebo Mariánských Lázních a podobně. Mnoho termínů je plných, a tak žadatele čeká relativně dlouhá čekací doba, někdy i v řadě několika měsíců. Pokud se žadatel chce vyhnout čekací době, musí vycestovat do jiného města, kde volná místa na nejbližší termíny zůstaly. Navíc jde o první věc, kterou příslušný úřad u žádosti o udělení státního občanství požaduje. Obvykle je doporučováno nejdříve zabezpečit adekvátní výsledky zkoušek a až pak žádat o udělení státního občanství.

V případě, že žadatel studoval alespoň 3 roky na základní, střední nebo vysoké škole v českém jazyce, nemusí prokazovat znalost českých reálií. Tuto znalost nemusí prokazovat ani v případě, že je mladší 15 nebo starší 65 let anebo má tělesné nebo mentální postižení, které mu znemožňuje osvojit si tyto znalosti.⁵³

Úplné prominutí zkoušek z českého jazyka a českých reálií je možný jenom z důvodů hodných zvláštního zřetele.⁵⁴ Jelikož pojem *důvod hodný zvláštního zřetele* je neurčitým právním pojmem,⁵⁵ nepodařilo se mi přesně určit, jaké důvody by mohly být těmi, které prominutí zabezpečí. Po dlouhém telefonátu s MV ČR mi bylo sděleno, že prominutí je možné prakticky jen z vážných zdravotních důvodů. Já o prominutí požádala z důvodu vyhlášení nouzového stavu a nemožnosti

⁵² MV ČR: *Udělení státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 8/2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

⁵³ MV ČR: *Udělení státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 8/2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

⁵⁴ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

⁵⁵ KÖRBL, Hugo. *Zákon o státním občanství České republiky: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy komentáře, str. 124.

konání zkoušek z českých reálií. Jelikož se s mou žádostí dlouho nic nedělo a nouzový stav mezitím pominul, vycestovala jsem na zkoušky mimo Prahu, abych udělení státního občanství zbytečně nezdržovala. Proto se už nikdy nedozvím, zda by byla moje žádost o prominutí z důvodů hodných zvláštního zřetele schválena nebo zamítnuta.

4.2 Dokazování bezdlužnosti

Dalším důležitým krokem u podání žádosti o udělení státního občanství je prokázání bezdlužnosti. Žadatel musí doložit potvrzení ne starší 30 dnů o tom, že nemá v evidenci žádný dluh vůči orgánům Finanční správy České republiky nebo Celní správy České republiky. Dále je nutno předložit potvrzení, že žadatel nemá nedoplatek na pojistném na sociální zabezpečení anebo na pojistném ve veřejném zdravotnictví.⁵⁶

Jednou z podmínek nároku na udělení občanství České republiky je i nezatěžování systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi žadatelem. Zákon definuje takového žadatele jako osobu, která je převážně závislá na dávkách v hmotné nouzi nebo ze systému sociální podpory. Pochopitelně Zákon také stanovuje, že o takovou osobu se nejedná, pokud pobírá některý druh sociální podpory z důvodů zdravotního stavu, přípravy na budoucí povolání, mateřské nebo rodičovské dovolené nebo soustavně pečuje o jinou osobu, která je na péči odkázána.⁵⁷

K nezatěžování systému sociální podpory nebo pomoci v hmotné nouzi se váže také podmínka dokazování výše příjmů a jejich zdrojů, která se týká jenom

⁵⁶ MV ČR: *Udělení státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 8/2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

⁵⁷ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

žadatelů starších 18 let. Výši a zdroje příjmů žadatel prokazuje za období posledních 3 let, a také je nutno předložit potvrzení, že za tyto příjmy odvádí daň.⁵⁸

4.3 Prokázání nároku na zisk občanství

Osoba, která chce získat české občanství, musí prokázat svou plnou integraci do české společnosti. Každý má poněkud rozdílné představy o tom, co znamená být plně integrovaný. I pro Slováka může být Česká republika kulturním šokem, nejen pro cizince z třetích zemí. Znalost českého jazyka v úrovni B1 je skutečně pouze okrajovou dovedností, a tedy vyvstává otázka, zda všichni žadatelé se schválenou žádostí byli skutečně dostatečně integrováni?

Základními podmínkami pro udělení občanství jsou již popsány trvalý pobyt žadatele, znalost českého jazyka a reálií, nezatažování systému sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi, bezdlužnost vůči státním a veřejným institucím, prokázání výše a zdrojů příjmů. Mezi další podmínky patří skutečnost, že se žadatel i reálně na území České republiky zdržuje a trestní bezúhonnost.⁵⁹

K žádosti se přikládá i životopis, který se píše volnou formou. Zde je prostor k tomu, aby žadatel o sobě uvedl, jak moc je v české společnosti integrován, jak se zapojuje do společenského života nebo jak obohatil svým životem Českou republiku. Otázkou je, zda pozitivní informace ze životopisu dokáží ovlivnit schválení žádosti a zda je integrace ze společenského hlediska pro stát reálně důležitá? Dle mé žádosti, kde jsem se odvolávala právě na mou plnou integraci do české společnosti a také na mé zaměstnání v státní správě usuzuji, že doplňující informace o integraci nemají velkou váhu. V odpovědi MV ČR na můj dotaz na odpuštění zkoušek z českého jazyka a reálií mi bylo jasně sděleno, že

⁵⁸ MV ČR: *Udělení státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 8/2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

⁵⁹ MV ČR: *Udělení státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 8/2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

má integrace není důvodem pro odpuštění těchto zkoušek i když v té době dlouhodobě nebylo možné zkoušky vykonávat z důvodu koronavirové krize. Po aktivní komunikaci s MV ČR v průběhu roku 2021 jsem zjistila, že je důležité splnit všechny základní podmínky, aby bylo žádosti vyhověno bez průtahů. V případě, že žádost není kompletní, všechny nesrovnalosti jsou vyhodnocovány až v správním řízení.

5 Nouzový stav v České republice

Dne 22. dubna 1998 byl přijat ústavní zákon č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky*, který v Čl. 2 uvádí, že „*je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy České republiky nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majetkové hodnoty nebo životní prostředí anebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně, může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.*“⁶⁰

Značné ohrožení zdraví a životů osob z důvodu pandemie koronaviru je tedy dostatečným důvodem na vyhlášení nouzového stavu v České republice. Nouzový stav může být vyhlášen vládou na dobu 30 dnů, tato doba však může být prodloužena po předchozím schválení Poslaneckou sněmovnou. K ukončení nouzového stavu dojde v momentě, kdy uplyne doba, na kterou byl vyhlášen, může být ale také zrušen vládou nebo Poslaneckou sněmovnou.⁶¹

⁶⁰ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., O bezpečnosti České republiky.

⁶¹ COVID Portál: *Nouzový stav*. [online]. [cit 12/2021]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/onemocneni-obecne-o-opatrenich/nouzovy-stav>

5.1 Nouzový stav v ČR v letech 2020-2021 a jeho vliv na činnost státní správy

Nouzový stav byl v České republice vyhlášen i v minulosti, nejen v souvislosti s koronavirem. Ve většině případů šlo o povodňové situace, v jednom případě o orkán Kyrill.⁶² Co se týče nouzového stavu vyhlášeného z důvodu koronavirové krize, byly tyto vyhlášeny 12. března 2020 (67 dnů), 30. září 2020 s platností od 5. října 2020 (133 dnů), 14. února 2021 s účinností od 15. února 2021 (12 dnů), 26. února 2021 s účinností od 27. února 2021 (44 dnů) a pak naposled 25. listopadu 2021 s účinností od 26. listopadu 2021 (30 dnů).⁶³ Nejdelší období nouzového stavu bylo tedy na přelomu roků 2020 a 2021, kdy jednotlivé nouzové stavy na sebe kontinuálně navazovaly.

Vládním nařízením ze dne 8. října 2020 se omezil také rozsah úředních hodin pro veřejnost na dva dny v týdnu. Úřední doba měla v tyto dny trvat pouze 5 hodin. Toto nařízení bylo původně koncipováno na délku dvou týdnů, úřední hodiny zůstaly ovšem omezené prakticky do konce nouzového stavu na jaře 2021.⁶⁴ Například fronta na řidičský průkaz se u Magistrátu hlavního města Prahy oddělení Registru vozidel táhla až k vchodu do metra *Vyšehrad*. Fronty se začínaly tvořit dlouho před otevírací dobou a žadatelé si často platili kurýra, který měl vystát frontu za něj.⁶⁵ I takto bizarní dokázal být svět v době nouzového stavu v České republice.

⁶² HZS ČR: *Krizové stavy*. [online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

⁶³ WIKIPEDIA: *Nouzový stav v Česku*. [online]. [cit 1/2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nouzov%C3%BD_stav_v_%C4%8Cesku

⁶⁴ ECHO24 ZDB: *Úřady budou otevřené jen dva dny v týdnu a jen pět hodin*. [online]. [cit. 10/2020]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SKjm2/urady-budou-otevrene-jen-dva-dny-v-tydnu-a-jen-pet-hodin>

⁶⁵ HEJNICOVÁ, Jana: *Jaké otravné úkoly za vás s radostí vyřeší kurýři DoDo?* [online]. [cit. 10/2020]. Dostupné z: <https://idodo.cz/jake-otravne-ukoly-za-vas-s-radosti-vyresi-kuryri-dodo/>

Praktická část

V praktické části práce se zaměřím na popis postupu u vlastní žádosti o udělení státního občanství České republiky a kroků, které jsem v rámci nouzového stavu v letech 2020 a 2021 uskutečnila. Popíšu také všechny potíže nebo odchylky od původního stavu, které vyhlášení nouzového stavu v tomto procesu přineslo.

6 Rozhodnutí o podání vlastní žádosti na získání státního občanství v době nouzového stavu

Narodila jsem se v Praze jako dcera českého otce a slovenské matky. Po rozvodu rodičů jsem se přestěhovala s matkou na Slovensko, kde mi matka jako nezletilá změnila občanství na slovenské v roce 1992, v době rozdělení republik. Na Slovensku jsem pak dále žila i studovala.

Mé české kořeny mě však vždy poháněly opět do Prahy. V srpnu 2015 jsem se tedy přestěhovala zpátky do rodné země. Okamžitě jsem zamířila na Matriční úřad a dotazovala se na vrácení státního občanství, protože české občanství mi bylo vzato proti mé vůli jako nezletilé osobě. Bohužel jednoduché vrácení státního občanství prohlášením by mohlo proběhnout jenom do konce roku 2014. Tak započala má cesta k nabytí státního občanství udělením, která trvala 6 let od ohlášení přechodného pobytu až po složení státoobčanského slibu.

6.1 Příprava k podání žádosti

Úplně na začátku bylo podání žádosti o přechodný pobyt podložené nájemní smlouvou a stálým zaměstnáním. Následně bylo zapotřebí získat trvalý pobyt, o který se v standardní situaci žádá po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu. Já jsem se ale v roce 2017 vdala za českého občana, a tak jsem mohla požádat o trvalý pobyt po dvou letech od sňatku. To jsem také učinila. Trvalý pobyt mi byl bez problémů schválen v druhé polovině roku 2019.

Podle základní podmínky trvalého pobytu alespoň po dobu 3 let anebo nepřetržitého jakéhokoliv pobytu po dobu 10 let bych měla na žádost čekat až do druhé poloviny roku 2022. Já jsem se ale narodila v České republice, a tak jsem měla možnost požádat o odpuštění lhůty z podmínky délky trvalého pobytu upravené v § 14 odstavce 1 Zákona. Toto prominutí upravuje § 15 odstavec 1 Zákona.⁶⁶

I když jsem postupně začala kompletovat své dokumenty potřebné k podání žádosti o udělení státního občanství, nebylo možné všechno připravit v průběhu měsíce nebo dvou. Některé dokumenty mi zůstaly na Slovensku, některé jsem vůbec nenašla a musela tak žádat o duplikáty. Věc relativně utichla a já měla pocit, že je na věc dostatek času. Pak se ale vše obrátilo na ruby, jen tak, z jednoho dne na druhý. Dne 12. března 2020 vláda vyhlásila nouzový stav z důvodu pandemie koronaviru.

Na začátku pandemie jsem věc kolem občanství úplně vypustila z hlavy. Rozvážela jsem jídlo důchodcům a nemocným, šila jsem roušky. Pak ale přišlo procitnutí. Uvědomila jsem si, že chci v nepříznivé společenské situaci pomáhat aktivněji, využít svůj studijní obor a vstoupit k některé ze složek policie. Na to jsem ale potřebovala české občanství. Moje žádost o nabytí státního občanství České republiky tak byla na stole.

6.2 Podání žádosti v době nouzového stavu

V říjnu roku 2020 jsem navštívila Úřad městské části Praha 4, kde jsem se dotazovala na přesný postup v podání žádosti a následném řízení. Vzhledem k tomu, že od 5. října opět platil nouzový stav, bylo mi řečeno, že tuto žádost v této době ani nelze podat. V každém případě mi bylo doporučeno se nejdříve účastnit zkoušek z českého jazyka a českých reálií a až pak začít řešit ostatní náležitosti.

⁶⁶ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

Na stránkách Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy jsem se snažila přihlásit na některý z termínů zkoušek. Bohužel, s nouzovým stavem přišel i zákaz konání prezenčního zkoušení nebo výuky. Na webových stránkách Univerzity Karlova upozorňovala, že nejbliže se budou vyhlašovat zkoušky až na březen roku 2021 s tím, že v pořadí již čeká velké množství uchazečů.

Se svým problémem jsem se obrátila na Ministerstvo vnitra, kdy jsem se prostřednictvím emailu dotazovala na zatím zjištěné skutečnosti. V odpovědi z 30. října 2020 mi bylo sděleno, že žádost o udělení státního občanství můžu podat i v době nouzového stavu. Také mi bylo sděleno, že pokud nemůžu vykonat zkoušky z jazyka a reálií, můžu se na ně alespoň přihlásit a tyto přihlášky přiložit ke své žádosti o občanství s tím, že certifikáty odevzdám dodatečně.

Proto jsem se následně obrátila na Ústav jazykové a odborné přípravy (dále ÚJOP) s žádostí, aby mi bylo umožněno se přihlásit na některý z nejbližších termínů, abych měla vstupenku k podání žádosti. V tu chvíli bylo jasné, že se nejbližší termíny budou rušit a zájemci se budou přesouvat na jiné termíny. ÚJOP mi vyšel vstříc a byla jsem přihlášená na CEE jazykovou zkoušku v Praze a zkoušku z reálií v Plzni.

Následně bylo potřeba sehnat všechny potvrzení o bezdlužnosti. Nejdříve jsem požádala o tyto dokumenty u všech institucí emailem. Jenom Všeobecná zdravotní pojišťovna na tuto žádost reagovala a potvrzení mi zaslala. Ostatní instituce neakceptovaly žádost emailem. Napsala jsem tedy dopisy a naráz je zaslala poštou, abych měla jistotu, že stihnu všechny dokumenty odevzdat v potřebné lhůtě, protože jsou akceptovány jenom potvrzení stáří maximálně 30 dnů. I když mě městský úřad upozornil, že státní instituce pracují v omezeném režimu a tyto potvrzení nemusím dostat včas, všechny obálky dorazily do mé schránky do dvou týdnů.

Doma jsem pak sepsala životopis, zkompletovala všechny mé důležité dokumenty prokazující mou integritu do české společnosti, bezúhonnost nebo minulost.

Přidala jsem potvrzení o studiu a zaměstnání, osobní doklady a potvrzení o mém pobytu. Svou žádost jsem tedy oficiálně podala 2. prosince roku 2020.

6.3 Dokazování znalosti jazyka a reálií

Největším problémem v průběhu schvalování mé žádosti bylo prokázání znalosti českého jazyka a českých reálií. Původně byly všechny stávající termíny zkoušek jednak plné, jednak následně zrušené. V ÚJOP se tak neustále prodlužoval seznam žadatelů o tyto zkoušky.

Jak jsem již uvedla výše, ÚJOP mi vyšel vstříc a přihlásil mě na nestandardní zkoušky. Nestandardní proto, že namísto klasické zkoušky z českého jazyka za účelem udělení státního občanství jsem absolvovala CEE zkoušky z českého jazyka na úrovni znalosti B1 v polovině prosince 2020. Tyto certifikované zkoušky jsou rovněž akceptované Ministerstvem vnitra při schvalování žádostí, ale většinou je lidé absolvují za účelem vykonávání určitého zaměstnání nebo studia na české škole. Tuto alternativu mi navrhl přímo ÚJOP, nakolik se jim náhodou uvolnilo jedno místo v Praze.

Se zkouškou z českých reálií byl větší problém. ÚJOP našel jedno volné místo na 5. prosince 2021 do Plzně, na které mě přihlásil. Kdyby na to přišlo, vycestovala bych mimo Prahu, to jsem považovala za problém nejmenší. Horší však bylo, že zkoušky z českých reálií byly opakovaně rušeny z důvodu usnesení vlády, které zakazovaly prezenční výuku nebo zkoušky na vysokých školách. Usnesením vlády České republiky ze dne 7. prosince 2020 č. 1290 o *přijetí krizového opatření* byla zavedena možnost vykonávat zkoušky pouze v počtu 10 studentů.⁶⁷ To bohužel nebylo schůdné pro ÚJOP, aby zkoušky prováděla. Usnesením vlády České republiky ze dne 20. listopadu 2020 č. 1201 o *přijetí krizového opatření* však povolila konání zkoušek za účelem výkonu „určité činnosti“ jako zaměstnání

⁶⁷ Usnesení vlády ČR ze dne 7. prosince 2020 č. 1290 o přijetí krizového opatření.

v první části odstavce 4.⁶⁸ Z tohoto důvodu se CEE zkoušky z českého jazyka konat mohly, ovšem zkoušky z českého jazyka za účelem udělení státního občanství nebo zkoušky z českých reálií se konat nemohly.

V polovině prosince 2020 jsem tedy úspěšně absolvovala CEE zkoušku z českého jazyka a následně jenom čekala na umožnění konání i jiných zkoušek, nakolik mé termíny zkoušky z českých reálií se neustále posouvaly. Jelikož nouzový stav v tomhle případě trval až do 11. dubna 2021, viděla jsem situaci naprosto zoufale. Mezičase jsem tedy podala doplňující žádost o odpuštění zkoušek z českých reálií, kterou jsem podložila fakty o mé plné integraci do české společnosti a také úspěšným studiem na Policejní akademii ČR nebo zaměstnáním ve státní správě.

Dne 11. dubna 2021 skončil v České republice nouzový stav. V tuhle chvíli jsem měla na výběr. Mohla jsem buď čekat na schválení nebo zamítnutí mé žádosti o odpuštění zkoušky z českých reálií, nebo přijmout možnost od ÚJOP na absolvování testů v co nejbližším termínu, protože jsem byla na čekací listině už příliš dlouho. Zvolila jsem si tedy vykonání zkoušky z reálií dne 11.6.2021 v Poděbradech. Tuto zkoušku jsem samozřejmě úspěšně vykonala bez jakýchkoliv potíží.

6.4 Vyhodnocení žádosti

Dne 13.5.2021 jsem zaslala email na adresu obcanmat@mvcz.cz s předmětem zprávy „urgence vyřízení žádosti o občanství“. Dle § 23 zákona rozhodne ministerstvo o žádosti do 180 dnů od doručení žádosti.⁶⁹ V průběhu celého řízení jsme byli domluveni s ministerstvem, že má věc bude projednána podle možností prioritně. I tak se skoro půl roka nic nedělo a z kontaktní linky jsem dostávala neustále informace, že mou žádost dosud nikdo kompetentní neviděl. Proto mi

⁶⁸ Usnesení vlády ČR ze dne 20. listopadu 2020 č. 1201 o přijetí krizového opatření.

⁶⁹ Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky.

bylo doporučeno napsat tento email, aby se má žádost na základě mé urgency dostala na stůl vedoucí osobě.

Dne 19.5. jsem obdržela odpověď vedoucího pracovníka emailem. Bylo mi přislíbeno, že má žádost bude vyřízena urychleně, podmínkou ale zůstalo doložení certifikátu ze znalosti českých reálií. V červnu 2021 jsem se tedy této zkoušky účastnila. Bohužel výsledky zkoušek nejsou k dispozici hned, a tak jsem skoro měsíc musela čekat na obálku.

V červenci 2021 dorazil certifikát o znalosti českých reálií. Tento certifikát jsem naskenovala a zaslala emailem vedoucí osobě, rovněž jsem originál dokumentu doložila na městském úřadě. E – mailem mi obratem přišla odpověď, že mohu v brzké budoucnosti očekávat rozhodnutí mé žádosti o udělení státního občanství České republiky.

Závěrečná část

V závěrečné části se zaměřím na absolutně poslední kroky v procesu mé žádosti o udělení občanství, tedy od momentu obdržení informace o schválení této žádosti. Okrajově také porovnáám komunikaci s českými a slovenskými úřady.

7 Nabytí českého státního občanství

Dne 13. září 2021, prakticky hodinu po mém příletu z dovolené, jsem měla telefonát. Sotva jsem stihla prohodit SIM karty, hned mi volali z mého městského úřadu, že mi byla moje žádost schválena a já se mám dostavit na složení státoobčanského slibu za deset dní. Bylo to vcelku narychlo a v práci bylo těžké domluvit dovolenou, nakonec jsme však našli řešení a já se tedy této slavnostní události mohla bezodkladně účastnit. Dne 23. září jsem složila státoobčanský slib a stala se tak plnohodnotným občanem České republiky.

7.1 Ztráta slovenského občanství

Slovenská republika začala mluvit o dvojím občanství v únoru roku 2021. Dle návrhu novely zákona tak mělo občanovi Slovenské republiky zůstat slovenské občanství i v případě, že občan žijící dlouhodobě na cizím území nadobude toto cizí státní občanství. Novela měla být účinná v ideálním případě od 1. července 2021.⁷⁰

Původně jsem myslela, že návrh novely zákona o státním občanství Slovenské republiky byl schválen a nedělala jsem si touto otázkou tedy starosti. Byla jsem smířená i s možností, že mi bude slovenské občanství odebráno, i když dvojí občanství by se mi hodilo víc. Ve Slovenské republice mi zůstalo mnoho kořenů, byť se tuto skutečnost snažím co nejvíce popřít.

⁷⁰ TASR: *Slováci už pre iné občianstvo nebudú prichádzať o slovenský pas.* [online]. [cit. 2/2021]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/579102-slovaci-uz-pre-ine-obcianstvo-nebudu-prichadzat-o-slovensky-pas/>

Když mi bylo uděleno české občanství, začala jsem obvolávat slovenské úřady. Jak vše šlo do této chvíle poměrně hladce i v nepříznivé situaci s koronavirem, na slovenské straně se vše zadrhlo. Jenom sehnat telefon na relevantního zaměstnance, který mi mohl poradit, co musím na Slovensku vykonat, mě stálo 8 hodin mého času za telefonem. Od mého oddělení osobních dokladů v okresním městě jsem se nakonec dovolala přes Trenčín až do Bratislavy, kde mi bylo sděleno, že musím přijít někde na svůj krajský úřad osobně.

Na podzim roku 2021 se opět zhoršovala situace s koronavirem a nebylo jednoduché zanechat na několik dní svého zaměstnání a odcestovat do zahraničí. Když česká strana komunikovala převážně virtuálně, slovenská strana chtěla všechno řešit osobně a na povědomí nasadila hned zbraně těžkého kalibru. Pokud bych se nedostavila do nějaké konkrétní lhůty „bezodkladně“, obdržela bych pokutu. Zásadní problém byl ale na jiné straně. Dne 4. srpna 2021 jsem měla jednání o mém rozvodu. V období zisku českého státního občanství jsem stále neměla od Obvodního soudu pro Prahu 4 rozhodnutí s razítkem právní moci a já tak nevěděla, zda rozsudek nabyl právní moci před nebo po udělení tohoto občanství. Tato informace byla zásadní, protože pokud bych se oficiálně rozvedla až po udělení českého občanství, dle informací ze slovenských úřadů bych automaticky nepřišla o to slovenské. Pokud jsem se však rozvedla před udělením českého občanství, automaticky jsem o slovenské občanství přišla.

Načasování rozvodu nebylo nejlepší, dokonce jsem se obávala, že mi to smete mou žádost o české občanství ze stolu. Bohužel, když člověk zažívá nepříznivé chvíle, musí konat. Kdyby mi byla na základě této skutečnosti žádost zamítnuta, bylo by to tragické, obzvláště po tom, co vše jsem musela pro udělení podstoupit v době koronavirové krize. Na jedné straně by se nic extrémního nestalo, žádost bych jenom podala znovu a formulovala ji jiným způsobem, nestavěla bych ji na můj sňatek s občanem České republiky. Všechno by se ale opět natáhlo alespoň na dalšího půl roku a šance získat české státní občanství by se mi zdála jen jako mlžný sen. Naštěstí vše dobře dopadlo.

Vzhledem k tomu, že jsem se rozváděla začátkem srpna 2021 a státní občanství české republiky mi bylo uděleno 23. září 2021, rozsudek mého rozvodu nabyt právní moci ještě před udělením českého občanství. Tak se stalo, že jsem již nebyla občanem Slovenské republiky.

7.2 Poslední úkony

Slovenské úřady neustále trvaly na bezodkladné osobní návštěvě ve městě Trenčín. Takovouto časovou ztrátu jsem si v zaměstnání nemohla dovolit. Hrozby o finanční pokutě jsem kvapem házela za hlavu. Nebylo to prvně, co se mě úřady upozorňovali na možnost sankce, ovšem realita je ve většině případů jiná. Byrokracie ohledně pokut je tak náročná, že je většinou lepší si prodlení ani nevšimnout.

Krajský úřad požadoval osobní návštěvu hned, jak obdržím rozsudek o rozvodu s označením právní moci. Další informace mi byly poskytnuty jenom velmi stroze, byť jsem měla spoustu otázek. Neměla jsem ani tušení, jaké všechny dokumenty budu potřebovat předložit, jestli mám vyplnit nějakou tiskovinu nebo napsat čestné prohlášení.

Po několika týdnech komunikace se slovenskými úřady jsem se proto obrátila na Velvyslanectví Slovenské republiky v Praze. Na můj e-mail reagovalo Velvyslanectví takřka okamžitě, ještě v průběhu stejného dne. Byl mi přidělen konzul, který mě kontaktoval telefonicky. Úředníčka mi tedy nadiktovala, jaké všechny dokumenty sebou přinést hned jak budu mít v rukou rozsudek o rozvodu s vyznačením právní moci. Domluvily jsme se, že po obdržení tohoto rozsudku okamžitě zavolám a domluvíme si osobní setkání na velvyslanectví. Tak jsem i učinila.

Bylo zajímavé, že při domlouvání našeho osobního setkání již nebylo důležité se dostavit „bezodkladně“. Moje kontaktní osoba měla mít dovolenou, pak řešila dětský zájezd s dcerkou, pak po návratu měla mít spoustu nevyřízených emailů, tak jsme se domluvily na termínu 22. prosince, těsně před Vánoci s rizikem, že do našeho setkání opět vpadne dovolená. Všechno nakonec proběhlo v pořádku a já

jsem své občanství spolu s osobními doklady odevzdala Slovenské republice. Byla jsem definitivně pouze občanem České republiky.

Je zajímavé, že česká strana byla schopna většinu úkonů řešit v online prostoru, nebo prostřednictvím pošty. Mnoho komunikace jsme zvládli také po telefonu, rychle a efektivně. Na druhé straně mě Slovensko výrazně zklamalo ve způsobu diskuze. Nejenom že nešlo telefonicky vyřídit takřka nic. Nebylo možné využít ani email, poštu nebo datovou schránku. Při komunikaci s jednotlivými slovenskými úřady jsem měla pocit, že osoba na druhé straně nemá ponětí, na co se dotazuji. Informace se mi dostávaly nekomplexní, nepotvrzené nebo zcela bezpředmětné. Kdybych skutečně přijala možnost cestovat na úřady za hranice, zabralo by mi to několik cest, protože úřad nebyl schopný mi nadiktovat všechny dokumenty, které musím sebou vzít.

Když jsem se tedy nostalgicky podívala na to, jak se mnou obě strany komunikovaly, jakým tónem a jak moc profesionální byly jejich kroky, byla jsem ráda, že jsem se nakonec rozhodla pro české občanství.

8 Statistické porovnání schválených žádosti o české občanství v běžném období a v době nouzového stavu

V zájmu mé bakalářské práce s názvem Zákon o státním občanství ČR a jeho uplatňování v době nouzového stavu v letech 2020 a 2021 jsem oslovila Ministerstvo vnitra České republiky s dotazem, jak ovlivnila koronavirová krize schvalování žádostí o udělení českého státního občanství.

Vyhlášení nouzového stavu nemělo výrazně větší dopad jak na počet přijatých žádostí, tak na počet zpracování žádostí. V období od 1. března 2020 do 31. května 2020 bylo přijatých 621 žádostí. Ve stejném období v roce 2019 jich bylo 883 a v roce 2018 bylo přijato 886 žádostí. V období od 1. října 2020 do 30. dubna 2021 bylo přijato 1793 žádostí o státní občanství, ve stejném období na přelomu roku 2019 a 2020 jich bylo 2093 a další rok předtím 1995 žádostí. V posledním období, do kterého zasahoval nouzový stav, tedy od 1. listopadu 2021 do konce prosince téhož roku, bylo evidováno 880 žádostí, v roce 2020 vykazují statistiky

578 žádostí a v roce 2019 bylo přijato 704 žádostí. V posledních dvou měsících roku 2021 bylo tedy přijato více žádostí, než je obvyklé, takže vyhlášení nouzového stavu nemělo větší vliv na podání žádosti o nabytí státního občanství České republiky. Je nutno doplnit, že Ministerstvo vnitra České republiky dokázalo vykázat čísla jenom za celé měsíce, proto jsme se zaměřili na měsíce, do kterých zasáhl nouzový stav z důvodu pandemie koronaviru.

Přijaté žádosti o státní občanství		
časový úsek	počet	poznámka
1.3-31.5.2020	621	
1.10.2020 - 30.4.2021	1793	
1,11-31.12.2021	880	
1.3-31.5.2019	883	
01.10.2019 - 30.4.2020	2093	
1.11.-31.12.2020	578	
1.3-31.5.2018	886	
01.10.2018 - 30.4.2019	1995	
1.11.-31.12.2019	704	
1.3-31.5.2017	699	
01.10.2017 - 30.4.2018	1900	
1.11.-31.12.2018	618	
1.3-31.5.2016	764	
01.10.2016 - 30.4.2017	1619	
1.11.-31.12.2017	519	

Tabulka 1 - MV ČR: Přijaté žádosti o státní občanství

Co se týče zpracovaných žádostí o státní občanství české republiky bylo v prvním jmenovaném období 3. – 5. měsíc roku 2020 schválených 579 žádostí, zamítnuto 55 a zastaveno 50 žádostí. V období od 1. října 2020 do 30. dubna 2021 bylo schválených 1838, zamítnuto 100 a zastaveno 122 žádostí. V posledním ze tří

sledovaných období od 1. listopadu 2021 do 31. prosince 2021 bylo schváleno 561 žádosti, zamítnuto 29 a zastaveno 25 žádostí.

Zpracované žádosti o státní občanství			
druh rozhodnutí	1.3-31.5.2020	1.10.2020 - 30.4.2021	1.11-31.12.2021
udělení	579	1838	561
zamítnutí	55	100	29
zastavení	50	122	25

Tabulka 2 - MV ČR: Zpracované žádosti o státní občanství v době vyhlášeného nouzového stavu 2020 a 2021

Pro mě bylo vůbec nejzajímavější srovnání počtu zpracovaných žádostí s dobou vyhlášení nouzového stavu a stejným obdobím o jeden rok dříve. Předpokládala jsem, že v běžném období nenarušeném dramatickými událostmi pandemie by mělo být zpracováno žádosti více.

Od 1. března do 31. května roku 2019 bylo schváleno 547 žádostí o státní občanství, zamítnuto 57 a zastaveno 44. V období měsíců říjen až duben na přelomu roků 2019 a 2020 bylo schváleno 1327 žádosti, zamítnuto 113 a zastaveno 80. V listopadu a prosinci 2020 bylo schváleno 423 žádostí, zamítnuto 24 a zastaveno 15 žádosti o státní občanství České republiky.

V počtu zpracovaných žádostí opět tabulky ukazují, že ani na konečné rozhodnutí o žádostech neměla koronavirová krize větší vliv. Ministerstvo vnitra České republiky tak prokazuje, že i nepříznivé společenské situace výrazně neovlivní jejich činnost na úseku státního občanství. Tyto statistiky jsou tedy víc než uspokojivé.

Zpracované žádosti o státní občanství			
druh rozhodnutí	1.3-31.5.2019	01.10.2019 - 30.4.2020	1.11.-31.12.2020
udělení	547	1327	423
zamítnutí	57	113	24
zastavení	44	80	15

Tabulka 3 - MV ČR: Zpracované žádosti o státní občanství 2019–2020

K porovnání výsledků procesu schvalování žádostí o udělení státního občanství uvádím ještě třetí srovnávací dekádu. Od 1. března 2018 do 31. května 2018 bylo schváleno 824 žádosti, zamítnuto jich bylo 101 a zastaveno 51. V období od 1. října 2018 do 30. dubna 2019 pak ministerstvo schválilo 1397 žádosti, zamítnuto jich bylo 114 a zastaveno 91. V posledním období od 1. listopadu 2019 do 31. prosince 2019 bylo schváleno 389 žádostí, zamítnuto 16 a zastaveno 25 žádostí.

Zpracované žádosti o státní občanství			
druh rozhodnutí	1.3-31.5.2018	01.10.2018 - 30.4.2019	1.11.-31.12.2019
udělení	824	1397	389
zamítnutí	101	114	16
zastavení	51	91	25

Tabulka 4 - MV ČR: Zpracované žádosti o státní občanství 2018–2019

Ministerstvo vnitra České republiky se dále k mému dotazu ohledně procesu schvalování žádostí o státní občanství v době nouzového stavu vyjádřilo, že vyhlášení nouzového stavu nemělo zásadní dopad na faktický výkon agendy na úseku státního občanství České republiky, i když se vyřizování žádosti probíhalo v omezeném režimu. Dotazy od žadatelů byly vyřizovány písemnou nebo telefonickou formou na telefonu informační linky odboru všeobecné správy. Co se

týče problémů se zkouškami z českého jazyka a reálií, bylo přihlíženo k těmto omezením a lhůty pro předložení certifikátu z těchto zkoušek byly dle potřeb prodlužovány.

Celkově lze dle statistických dat vidět, že vyhlášení nouzového stavu nemělo zásadní vliv na počet podaných nebo zpracovaných žádostí, i když proces podání žádosti a doložení všech dokumentů byl pro žadatele značně náročnější, obzvláště pro žadatele, kteří nemají tak pokročilou znalost českého jazyka nebo českého práva. Jejich úspěšné vyřízení ukazuje na dostatečnou integritu do české společnosti a uspokojivé chápání právního systému a státního aparátu České republiky.

Závěr

Období let 2020 a 2021 bylo pro celé lidstvo velmi náročné. V březnu 2020 ovládla světová média téma koronaviru a takřka dva roky jsme neslyšeli nic jiného. Šlo o obrovský nápor na psychiku člověka, ale také na celkový stav společnosti a jednotlivých států, které museli mimo jiné i značně omezovat provoz státních institucí.

V mé bakalářské práci jsem se zaměřila na institut státního občanství České republiky a jeho nabývání v době nouzového stavu vyhlášeného z důvodu koronavirové krize v letech 2020 a 2021. K zhodnocení situace v tomto období jsem podrobně sledovala vlastní podanou žádost o státní občanství České republiky, taktéž jsem požádala o statistické data přímo Ministerstvo vnitra České republiky spolu s dotazem na zhodnocení situace z jejich pohledu.

Byť byla moje cesta za získáním českého státního občanství jakkoliv trnitá, nakonec jsem se stala plnohodnotným občanem České republiky. Nikdy ovšem nezapomenu na křivdu, že jsem jako rodák z Prahy a plně integrovaný občan musela absolvovat tak náročný proces administrativy. Mnoho lidí z mého okolí rovněž nechápala komplikovanost celé věci, pokud šlo o mou osobu.

V teoretické části mé práce jsem přiblížila historický vývoj zákona o českém občanství na našem území. I tady lze vidět, jak se při jednotlivých režimech našeho státu zákon měnil a přizpůsoboval dané době. Kdybych se vrátila do České republiky v roce 2014, nemusela bych procházet tak komplikovaným procesem získání státního občanství. Od roku 2015 již nelze požadovat navrácení občanství prohlášením, proto jsem se musela nad záležitosti povznést a začít konat.

O své vlastní cestě za získáním českého občanství jsem psala převážně v praktické části mé bakalářské práce. Zaměřila jsem se hlavně na proces podání žádosti a kompletace dokumentů k této žádosti. Snažila jsem se co nejvíce pochopit systém úřadů v omezeném režimu zaviněném koronavirovou krizí a vyhlášením nouzového stavu.

I když jsem v průběhu zpracování mé žádosti o státní občanství České republiky měla pocit, že je všechno nedokonalé a náročné, má žádost byla vyhodnocena včas a k mé spokojenosti.

Svou bakalářskou prací jsem dokázala, že stát dokáže plnit své závazky vůči občanům v oblasti úseku státního občanství v plné míře i v době vyhlášení nouzového stavu. Samotné zpracování žádosti neutrpělo žádnou újmu. Jediným problémem se staly certifikáty ze zkoušek z českého jazyka a reálií, kterých se žadatelé v době nouzového stavu nemohli účastnit. K této nepříjemnosti však Ministerstvo vnitra ČR přihlíželo a prodlužovalo lhůty na dodání certifikátů. Ústav jazykové a odborné přípravy vycházel vůči svým klientům také vstřícně v rámci jejich možností.

Nouzový stav mohl mít tedy vliv na časové rozmezí od podání žádosti až po výsledné zpracování, z důvodu doplnění certifikátů o znalostech českého jazyka a reálií. Toto časové ovlivnění však nebylo natolik náročné, že by mohlo být jakoukoliv větší překážkou pro žadatele. Dá se říct, že v rámci toho, v jaké nepříznivé situaci se Česká republika v době nouzového stavu nacházela, byly žádosti zpracované až nadmíru uspokojivě.

Jsem moc ráda za tuto zkušenost. Mám pocit, že jsem si české občanství zasloužila o to víc, o kolik náročnější jsem měla samotný proces podání mé žádosti. Nevím, zda můj pocit sdílejí i ostatní žadatelé. Rozhodně jsem se ale přesvědčila o tom, že české úřady pro mě udělaly maximum a jsem moc vděčná za všechny přátelské telefonáty nebo emaily, které ke mně byly v dané věci směřovány. Jsem hrdým občanem České republiky.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. 216 s. ISBN 978-80-7502-163-2

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Linde, 1997. 572 s. ISBN 80-7201-045-X

WEYR, František. *Československé právo ústavní*. Praha: Melantrich, 1937. 424 s. ISBN 978-80-7552-891-9

KOVAŘÍK, D.: *V zájmu ochrany hranic*. Soudobé dějiny 12, 2005, č. 3–4, s. 686

KREJČÍŘ, Jaroslav, Stanislav SOJÁK a Jaroslav VÍT. *České dějiny: stručný přehled*. Nové aktualizované vydání. Dubicko: INFOA, 2017. Mozaika (INFOA). 157 s. ISBN 978-80-7547-142-0

EMMERT, František. *Dvojitá občanství v českém právu*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty. 144 s. ISBN 978-80-7400-284-7

KÖRBL, Hugo. *Zákon o státním občanství České republiky: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy komentáře. 336 s. ISBN 978-80-7400-736-1

ŠTURMA, Pavel, ed. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2017. 239 s. ISBN 978-80-8797-566-4

Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., Všeobecný zákoník občanský

Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky

Zákon č. 236/1920 Sb., O nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé

Smlouva č. 300/1938 Sb., O otázkách státního občanství a opce

Zákon č. 194/1949 Sb., O nabývání a pozbývání československého státního občanství

Zákon č. 39/1969 Sb., O nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky

Zákon č. 40/1993 Sb., O nabývání a pozbývání státního občanství České republiky

Zákon č.186/2013 Sb., O státním občanství České republiky

Zákon č. 329/1999 Sb., O cestovních dokladech

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., O bezpečnosti České republiky

Usnesení vlády ČR ze dne 7. prosince 2020 č. 1290 o přijetí krizového opatření

Usnesení vlády ČR ze dne 20. listopadu 2020 č. 1201 o přijetí krizového opatření

RUTLAND, Monika: *Způsobilost bývalých československých občanů (zejména osob ze Zakarpatské Rusi a Slovenska) a jejich potomků k nabytí státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 4/2021]. Dostupné z: <https://rutlandandpartners.com/cs/zpusobilost-byvalych-ceskoslovenskych-obcanu-a-jejich-potomku-k-nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky/>

HOSENSEIDLOVÁ, Petra: *Odebrání občanství připravilo před 75 lety půdu pro organizovaný odsun Němců*. [online]. [cit. 8/2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3151590-odebrani-obcanstvi-pripravilo-pred-75-lety-pudu-pro-organizovany-odsun-nemcu>

PETRÁŠ, René. *Německá menšina v Československu 1948 až 1989*. [online]. [cit. 11/2016]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/3691/PHS_2_2016_11_Petras.pdf

DOSTÁL, Dalibor: *Pražské jaro přineslo krátký sen o svobodě*. [online]. [cit. 8/2008]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/prazske_jaro_sen20080819.html

BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, Markéta: *Sametová revoluce*. [online]. [cit. 11/2020]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specially/sametova-revoluce>

MZV: *Pozbývání státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 11/2020]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/obcan_obca/pozbyvani_statniho_obcanstvi_ceske.html

HŘEBEJK, Jiří: *Dvojí státní občanství*. [online]. [cit. 2/2014]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/523/lurid_2_2014_10_Hrebejk.pdf

UNHCR Česká republika: *Úmluvy týkající se osob bez státní příslušnosti. Klíčové dokumenty k ochraně osob bez státní příslušnosti*. [online]. [cit. 12/2016]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/cz/2497-czzakladni-informaceumluvyumluvy-tykajici-se-osob-bez-statni-prislusnosti-html.html>

KUK, Michal: *Jak probíhá správní řízení?* [online]. [cit. 11/2018]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/spravni-rizeni/spravni-rizeni/spravni-rizeni/rada/jak-probiha-spravni-rizeni>

MV ČR: *Udělení státního občanství České republiky*. [online]. [cit. 8/2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

COVID Portál: *Nouzový stav*. [online]. [cit. 12/2021]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/onemocneni-obecne-o-opatrenich/nouzovy-stav>

HZS ČR: *Krizové stavy*. [online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

WIKIPEDIA: *Nouzový stav v Česku*. [online]. [cit. 1/2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nouzov%C3%BD_stav_v_%C4%8Cesku

ECHO24 ZDB: *Úřady budou otevřené jen dva dny v týdnu a jen pět hodin*. [online]. [cit. 10/2020]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SKjm2/urady-budou-otevrene-jen-dva-dny-v-tydnu-a-jen-pet-hodin>

HEJNICOVÁ, Jana: *Jaké otravné úkoly za vás s radostí vyřeší kurýři DoDo?* [online]. [cit. 10/2020]. Dostupné z: <https://idodo.cz/jake-otravne-ukoly-za-vas-s-radosti-vyresi-kuryri-dodo/>

SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 – MV ČR: Přijaté žádosti o státní občanství

Tabulka 2 – MV ČR: Zpracované žádosti o státní občanství v době vyhlášeného nouzového stavu 2020 a 2021

Tabulka 3 – MV ČR: Zpracované žádosti o státní občanství 2019-2020

Tabulka 4 – MV ČR: Zpracované žádosti o státní občanství 2018-2019